

จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง

Teacher Spirituality of Physical Education Students of Thailand National Sports University Angthong Campus

ณรัช เจริญศิลป์¹ สุริยันย์ หัวหิน¹ วัชรินทร์ หนัดไร่¹ วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์¹ ณภียา เจริญศิลป์²
และกมลรัตน์ วงศ์ถามาศย์³

Narach Charoensilp¹, Suriyan Huahin¹, Watcharin Thanatrai¹ Worawit Koedsawat¹

Naphiya Charoensilp² and Kamonrat Wongtamart³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา 2) เปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง จำนวน 167 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบวัดระดับจิตวิญญาณความเป็นครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มอิสระกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษาสาขาพลศึกษา มีระดับจิตวิญญาณความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา ได้แก่ 1) การปรับกระบวนการทัศน์ภายใน 2) การลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์ และ 3) การแสวงหาการสนับสนุนและพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: จิตวิญญาณความเป็นครู นักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง, Faculty of Education, Thailand National Sports University, Angthong Campus

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, Faculty of Education, Surindra Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: ณรัช เจริญศิลป์, n.charoensilp@tnsu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 5 กรกฎาคม 2569 วันที่แก้ไขบทความ (Revised) 17 สิงหาคม 2569 วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 18 สิงหาคม 2569

ABSTRACT

This article aimed to 1) study the level of teacher spirituality among physical education students; (2) compare the differences in teacher spirituality levels among physical education students; and (3) study the guidelines for the development of teacher spirituality among physical education students. The sample consisted of 167 physical education students at Thailand National Sports University, Ang Thong Campus, selected through multi-stage random sampling. Data were collected using a teacher spirituality scale and a structured interview form. Quantitative data were analyzed using percentages, means, standard deviations, independent samples t-tests, and one-way analysis of variance (ANOVA), while qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: 1) The overall level of teacher spirituality among physical education students was at the highest level. 2) There were no significant differences in teacher spirituality between students of different genders, either overall or across dimensions. 3) There were statistically significant differences in teacher spirituality among students at different year levels at the .05 significance level; and (4) the guidelines for the development of teacher spirituality included: (1) internal mindset transformation, (2) experiential learning through practice, and (3) seeking support and continuous self-improvement.

Keywords: Teacher Spirituality, Physical Education Student, Thailand National Sports University

ภูมิหลัง

ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากครูไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออาทรและเปิดกว้างในชั้นเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจในการแสดงความคิดและความรู้สึก ครูที่มีความใส่ใจในความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน เห็นความสำคัญของการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน และมีทักษะการปรับตัวที่ช่วยให้พวกเขาสามารถรับมือกับความท้าทายในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครู อันเป็นพื้นฐานที่ทำให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่มีคุณภาพสูงสุด (Fundu & Gurkan, 2022, pp. 37–38) จิตวิญญาณความเป็นครูจึงเป็นคุณลักษณะที่ครอบคลุมมากกว่าทักษะการสอนหรือการบริหารจัดการห้องเรียน หากแต่รวมถึงความเมตตา ความเข้าใจและความเสียสละ เพื่อให้การศึกษาเกิดขึ้นอย่างเต็มประสิทธิภาพ ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะเห็นคุณค่าในผู้เรียนแต่ละคนและมุ่งหวังให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนรู้ ทักษะชีวิต หรือการเข้าสู่สังคม (ภาวิดา มหาวงค์

และคณะ, หน้า 203–204) รวมถึงมีความอดทนและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเผชิญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบัน ครูที่ยึดมั่นในจิตวิญญาณความเป็นครูจึงไม่เพียงแต่สอนวิชาการแต่ยังปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องและสร้างสรรค์สังคมที่ดีผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย (กัญญา เอี่ยมพญาและคณะ, 2564, หน้า 399–400)

การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูจึงต้องเริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิตครู ดังประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567 ที่กำหนดให้นักศึกษาวิชาชีพครูต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน และมาตรฐานด้านการปฏิบัติตน อันได้แก่ จรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งเป็นแบบแผนในการประพฤติตนเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา (ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดแนวทาง

พัฒนาระบบการผลิตครูให้ได้มาตรฐานสากล โดยกำหนดให้มีกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นครู อาทิ การเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพครู จิตอาสา การส่งเสริมสุขภาพ และการส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานการผลิตครูโดยมีกระบวนการประเมินและการบันทึกผลอย่างเป็นระบบ (สิริมงคล สุวรรณผา, 2566, หน้า 1036)

อย่างไรก็ตาม ครูไทยยังเผชิญกับปัญหาหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อจิตวิญญาณความเป็นครู ทั้งในด้านการยอมรับในวิชาชีพ ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิต และระบบการคัดเลือกครูที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ การประเมินผลความก้าวหน้าในอาชีพที่มักเน้นผลงานวิชาการมากกว่าความสำเร็จของนักเรียน ส่งผลให้ครูบางส่วนให้ความสำคัญกับการทำผลงานมากกว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (มลิวลย์ สมศักดิ์ และคณะ, 2561, หน้า 55) ดังนั้น การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้คงอยู่และสะท้อนความเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริงนั้น สามารถทำได้ผ่านการพัฒนาตนเอง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูคนอื่น รวมถึงการศึกษาต่อเนื่องในด้านจิตวิทยา การสื่อสาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น (Hanreddy, 2019, p. 73)

ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจากคณาจารย์และนักศึกษา ตลอดจนข้อมูลจากการนิเทศการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง พบว่า นักศึกษาในแต่ละชั้นปีมีการแสดงออก

ทางคุณลักษณะของความเป็นครูที่หลากหลายและแตกต่างกัน โดยเฉพาะนักศึกษาที่ได้ผ่านการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในระดับชั้นปีที่แตกต่างกัน แสดงออกถึงความตระหนักรู้ในความเป็นครู ความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพครู และบุคลิกภาพของครูที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาตระหนักถึงจิตวิญญาณความเป็นครูมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง เพื่อให้ทราบถึงระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา และนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาสาขาพลศึกษา อันจะส่งผลให้นักศึกษาเติบโตเป็นครูพลศึกษาที่มีคุณภาพ มีความมุ่งมั่น ทุ่่มเท และมีจิตวิญญาณในการพัฒนาผู้เรียนและสังคมต่อไปอย่างยั่งยืน

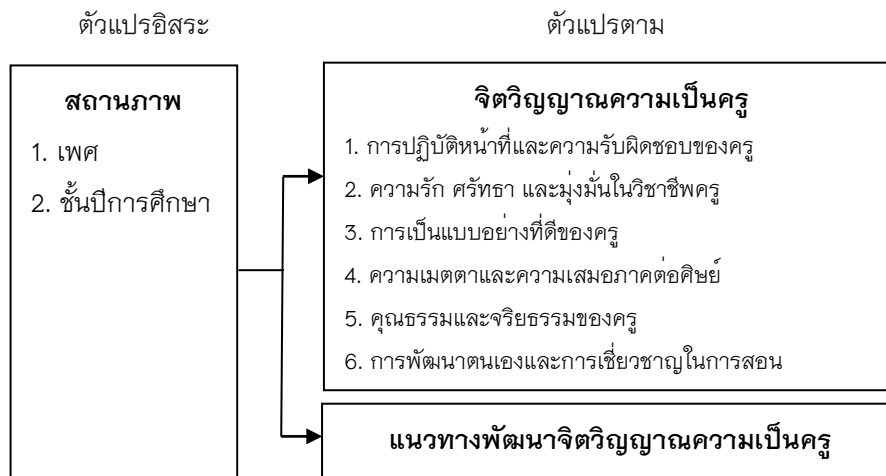
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา จำแนกตามเพศ และชั้นปี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการ ประกอบด้วย กุลิศรา จิตรชญาวนิช (2566, หน้า 11); ชมแข พงษ์เจริญ (2564, หน้า 159); พอลอยชมพู หันชนะชัย และชิตพล มังคลากุล (2566, หน้า 100); มลิวลย์ สมศักดิ์ และคณะ (2561, หน้า 55); สมบัติ ศสสิทธิ์ และอรสา จรูญธรรม (2565, หน้า 548) และอิสพิยาภรณ์ วรกิตตนนท์ และคณะ (2566, หน้า 113–114) เพื่อเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ซึ่งนำเสนอแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขา พลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 296 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 167 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 48)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google Form ซึ่งมี 3 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ และชั้นปีการศึกษา

ตอนที่ 2 ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา สาขาพลศึกษา ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของครู 2) ความรัก ศรัทธา และมุ่งมั่นในวิชาชีพครู 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีของครู 4) ความเมตตาและความเสมอภาคต่อศิษย์ 5) คุณธรรมและจริยธรรมของครู และ 6) การพัฒนาตนเองและการเชี่ยวชาญในการสอน

ตอนที่ 3 แนวทางพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 70) และ 2) ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 116–119) โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยภาพคิวอาร์โค้ด (QR Code) แนบไปพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์การตอบแบบสอบถาม และเอกสารชี้แจงการเข้าร่วมวิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google Form เพื่อตอบแบบสอบถามและรวบรวมส่งกลับมายังผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 167 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนมาครบ จำนวน 167 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2. หลังจากได้แบบสอบถามครบแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผล และเขียนรายงานผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบสองกลุ่มอิสระกัน (Independent samples t-test)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา จำแนกตามชั้นปีการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) กรณีถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทำการทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธี The Scheffe's Post Hoc Comparison (Scheffe')

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผลดังตาราง 1
ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ชั้นปีการศึกษา	เพศ			
	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
1	36	8	44	26.35
2	31	18	49	29.34
3	26	12	38	22.75
4	23	13	36	21.56
รวม	116	51	167	100.00
	69.46	30.54	100.00	-

จากตาราง 1 นักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 69.46) และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 ตามลำดับ (ร้อยละ 26.35, 29.34, 22.75 และ 21.56 ตามลำดับ)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา โดยภาพรวม

จิตวิญญาณความเป็นครู ของนักศึกษาสาขาพลศึกษา	ระดับ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของครู	4.40	0.65	มาก
2. ความรัก ศรัทธา และมุ่งมั่นในวิชาชีพครู	4.52	0.61	มากที่สุด
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีของครู	4.54	0.57	มากที่สุด
4. ความเมตตาและความเสมอภาคต่อศิษย์	4.55	0.57	มากที่สุด
5. คุณธรรมและจริยธรรมของครู	4.54	0.63	มากที่สุด
6. การพัฒนาตนเองและการเชี่ยวชาญในการสอน	4.49	0.62	มาก
รวม	4.51	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 2 ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเมตตาและความเสมอภาคต่อศิษย์ ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.57) และด้านคุณธรรมและจริยธรรมของครู ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.63) ด้านความรัก ศรัทธา และมุ่งมั่นในวิชาชีพครู ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.61) ด้านการพัฒนาตนเองและการเชี่ยวชาญในการสอน ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.62) และการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของครู ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ที่มีเพศแตกต่างกัน

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา จำแนกตามเพศ

จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา	เพศ					
	ชาย		หญิง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของครู	4.46	0.60	4.27	0.75	1.753	0.082
2. ความรัก ศรัทธา และมุ่งมั่นในวิชาชีพครู	4.58	0.59	4.40	0.64	1.716	0.088
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีของครู	4.59	0.53	4.40	0.63	2.017	0.045*
4. ความเมตตาและความเสมอภาคต่อศิษย์	4.59	0.53	4.44	0.65	1.534	0.129
5. คุณธรรมและจริยธรรมของครู	4.60	0.59	4.40	0.68	1.852	0.066
6. การพัฒนานตนเองและการเชี่ยวชาญในการสอน	4.55	0.60	4.36	0.65	1.828	0.069
รวม	4.56	0.54	4.38	0.61	1.934	0.055

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ที่มีเพศแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่รายด้านแตกต่างกันในการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู

4. ผลการการเปรียบเทียบจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ที่มีชั้นปีการศึกษาแตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการการเปรียบเทียบจิตวิญญาณความเป็นครู

ของนักศึกษาสาขาพลศึกษาจำแนกตามชั้นปีการศึกษา

จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา	ชั้นปีการศึกษา	
	F	Sig.
1. การปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของครู	2.175	.093
2. ความรัก ศรัทธา และมุ่งมั่นในวิชาชีพครู	2.606	.054
3. การเป็นแบบอย่างที่ดีของครู	2.118	.100
4. ความเมตตาและความเสมอภาคต่อศิษย์	3.648	.014*
5. คุณธรรมและจริยธรรมของครู	2.400	.070
6. การพัฒนาตนเองและการเชี่ยวชาญในการสอน	3.734	.013*
รวม	3.086	.029*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังตาราง 4 พบว่า นักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง ที่มีชั้นปีการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีจิตวิญญาณความเป็นครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างน้อย 1 คู่ ของชั้นปีการศึกษาทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านความเมตตาและความเสมอภาคต่อศิษย์ และด้านการพัฒนาตนเองและการเชี่ยวชาญ

ในการสอน ในขณะที่ด้านการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของครู ด้านความรัก ศรัทธา และมุ่งมั่นในวิชาชีพครู ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู และด้านคุณธรรมและจริยธรรมของครู ไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา ผ่านกระบวนการ 3 มิติหลัก ได้แก่

- 1) การปรับกระบวนการทัศน์ภายใน เป็นการสร้างและยึดถือแก่นความคิดที่ถูกต้องต่อวิชาชีพครูพลศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาตนเองยึดมั่นในความหมายและความสำคัญของจิตวิญญาณครู ทบทวนเจตจำนงเริ่มต้นตอกย้ำอุดมการณ์และเป้าหมายดั้งเดิมไม่ให้เลือนหายไปตามอุปสรรค ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตที่สำคัญ
- 2) การลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการเปลี่ยนแนวคิดและอุดมการณ์ให้กลายเป็นการกระทำที่จับต้องได้ ใช้การฝึกสอนให้เป็นประโยชน์สูงสุด มองการฝึกสอนการสังเกตการณ์สอนเป็นโอกาสสำคัญที่สุดในการเปลี่ยนทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง
- 3) การแสวงหาการสนับสนุนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างระบบสนับสนุนและวงจรการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด เพื่อให้จิตวิญญาณความเป็นครูเติบโตและแข็งแกร่งขึ้นอย่างสม่ำเสมอ สร้างวงจรการทบทวนและพัฒนาตนเอง แสวงหาองค์ความรู้เพิ่มเติม ไม่หยุดเรียนรู้แค่ในศาสตร์พลศึกษา แต่ควรศึกษาศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จิตวิทยาเด็ก เทคนิคการสื่อสารเชิงบวก หรือการปฐมพยาบาล เพื่อเป็นครูที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องจิตวิญญาณความเป็นครูของของนักศึกษาสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาระดับจิตวิญญาณความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนภาพที่สอดคล้องกับแรงจูงใจในการเข้าสู่วิชาชีพครู ซึ่งนักศึกษาจะเริ่มต้นเส้นทางสู่วิชาชีพครูด้วยแรงจูงใจภายในที่มุ่งมั่น ปรารถนาที่จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะครูเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมและแสดงออกถึงความรักในสาขาวิชาชีพเฉพาะของตน (Fokkens–Bruinsma et al., 2018, p. 89) โดยแรงจูงใจภายในที่มุ่งมั่นของนักศึกษานี้จะผูกพันอย่างลึกซึ้งกับประสบการณ์เชิงบวกของตนเองที่มีต่อกีฬาและกิจกรรมทางกาย (Richards et al., 2021, p. 488) เนื่องจากนักศึกษามองว่าตนเองจะสามารถเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจที่ส่งต่อถึงผู้เรียนด้วยความรัก ความเมตตา และความเสมอภาคต่อศิษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีระดับจิตวิญญาณความเป็นครูสูงที่สุด อันเป็นการต่อยอดความมุ่งมั่นและความตั้งใจของนักศึกษาที่จะแสดงออกถึงคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี (Beauchamp & Thomas, 2020, p. 179) อย่างไรก็ตาม ด้านการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของครูแม้ว่าจะมีระดับจิตวิญญาณความเป็นครูอยู่ในระดับมาก แต่ทว่าเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในลำดับท้ายสุด ชี้ให้เห็นถึงว่า นักศึกษาประเมินความซับซ้อนของภาระงานครูไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยเฉพาะภาระงานนอกเหนือการสอน เช่น การบริหารจัดการเอกสาร การสื่อสารกับผู้ปกครอง และการปฏิบัติตามนโยบายระดับชาติที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (European Commission/EACEA/Eurydice, 2021, p. 143) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างการเรียนรู้กับความเป็นจริง คือจุดประจักษ์ที่สำคัญซึ่งอาจนำไปสู่ความผิดหวังและความเหนื่อยหน่ายต่อวิชาชีพครูอนาคต (Lauermann & König, 2023, p. 58)

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศและชั้นปีการศึกษา โดยนักศึกษาทั้งชายและหญิงมีจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นไปในทิศทางเดียวกันไม่แตกต่างกัน เนื่องจากนักศึกษาต่างเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในความเป็นครู ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจภายในที่ขับเคลื่อนจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแรงกล้าในการเป็นต้นแบบของความเป็นครูที่ดี (Beauchamp & Thomas, 2020, p. 183) ในขณะที่ความแตกต่างระหว่าง

ชั้นปีการศึกษาได้ข้อค้นพบสำคัญ คือ การที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Agiasotelis et al. (2025, p. 30) พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระยะการขัดเกลาทางสังคมเชิงคาดการณ์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของครูที่ถูกสร้างขึ้นจากจินตนาการและอุดมคติ ซึ่งอุดมการณ์ที่กล่าวถึงนี้ยังไม่เผชิญกับข้อจำกัดของสถานการณ์จริง ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 เข้าสู่ระยะการเผชิญหน้ากับความจริง ผ่านการสังเกตการสอนหรือการฝึกสอน ซึ่งได้สัมผัสโดยตรงกับสถานการณ์ท้าทายต่าง ๆ เช่น การจัดการชั้นเรียนที่ยากลำบาก นักเรียนที่มีความต้องการหลากหลาย ความขาดแคลนทรัพยากร และวัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนที่ไม่เอื้ออำนวย ประสบการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมุ่งมั่นในการพัฒนาดตนเองและความเมตตาต่อศิษย์ที่เคยเป็นอุดมคติ (Agiasotelis, et al., 2025, pp. 30–31) ซึ่งผลการศึกษาดังนี้จึงเป็นสารสนเทศที่สำคัญสำหรับสถาบันผลิตครู ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการบูรณาการ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ได้รับการหนุนเสริมอย่างดี เข้ากับหลักสูตรตั้งแต่เนิ่น ๆ โดยต้องมีการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ และการให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถรับมือกับความท้าทายและแปรเปลี่ยนให้กลายเป็นโอกาสในการเรียนรู้และการเติบโตทางวิชาชีพ (Lauermann & König, 2023, p. 60)

3. แนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยตนเอง ได้พบแนวคิดการกำกับตนเอง แนวทางการพัฒนาดตนเอง 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 การปรับกระบวนทัศน์ภายใน สอดคล้องโดยตรงกับกรอบแนวคิดเรื่อง ความเข้มแข็งทางใจของครู ซึ่งเน้นย้ำถึงความสามารถในการปรับตัวและฟื้นคืนพลังใจเมื่อเผชิญกับความยากลำบาก (Beltman, 2021, p. 13) การที่นักศึกษาถูกกระตุ้นให้หมั่นถามตัวเองและเปลี่ยนมุมมอง คือกระบวนการที่เรียกว่าการกำกับกับการรู้คิดของตนเอง (Metacognition) ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ การมองตนเองเป็นโค้ชชีวิตและเป็นการสร้างความรู้สึกถึงเป้าประสงค์ที่กว้างไกลกว่าแค่ทำหน้าที่ครูผู้สอนเท่านั้น (Fokkens–Bruinsma et al., 2018, p. 90) มิติที่ 2 การลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์ สะท้อนทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb (1984, p. 41) ที่เน้นวงจรของการลงมือทำ การสังเกต การสร้างแนวคิด และการทดลองปฏิบัติ การเน้นย้ำให้ใช้

การฝึกสอนให้เป็นประโยชน์สูงสุด และเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนแห่งการปฏิบัติ ซึ่งนักศึกษาได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูพี่เลี้ยง และนักเรียนในบริบทจริง (Beauchamp & Thomas, 2020, p. 178) ประสบการณ์เหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) และการพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Practical skills) มิติที่ 3 การแสวงหาการสนับสนุนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวทางนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Toraman & Cakmak (2020, p. 421) ที่เน้นการเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ไตร่ตรอง (Reflective Practitioner) และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) การสร้างวงจรการทบทวนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาความเชี่ยวชาญของวิชาชีพครู นอกจากนี้ การส่งเสริมให้แสวงหาองค์ความรู้เพิ่มเติมข้ามศาสตร์ เช่น จิตวิทยา หรือการสื่อสารเชิงบวก เป็นการเตรียมครูให้มีความพร้อมสำหรับบทบาทที่ซับซ้อนขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องการความสามารถในการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (European Commission/EACEA/Eurydice, 2021, p. 85)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- มหาวิทยาลัยที่ผลิตบัณฑิตสาขาพลศึกษาควรบูรณาการประสบการณ์วิชาชีพ ระบบพี่เลี้ยง และการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ โดยจัดให้นักศึกษาได้สัมผัสประสบการณ์ในสถานศึกษาตั้งแต่วัยแรก มีครูพี่เลี้ยงและรุ่นพี่คอยให้คำปรึกษา พร้อมเสริมทักษะชีวิต การปรับตัว และการรับมือกับปัญหาในวิชาชีพ
- องค์การวิชาชีพครูหรือคุรุสภา ยกย่องการประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยพัฒนาเกณฑ์ประเมินที่สะท้อนความเมตตา ความรับผิดชอบ ความเสมอภาคต่อผู้เรียน การปฏิบัติตามจรรยาบรรณ และการพัฒนาตนเอง รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก การสื่อสาร และทักษะชีวิต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- จากการศึกษาพบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา ในช่วงชั้นปีการศึกษาแรกจะอยู่ในระดับที่สูงมาก หากอยู่ในช่วงชั้นปีการศึกษาที่สูงขึ้น กลับพบว่าสถานการณ์จริงที่นักศึกษาเผชิญส่งผลต่อความมุ่งมั่นตั้งใจให้ลดน้อยลง ดังนั้น จึงควรมุ่งเน้นการสร้างระบบนิเวทางการศึกษาเชิงสนับสนุนที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถสานอุดมการณ์แรงจูงใจความเป็นครู เข้ากับทักษะการปฏิบัติได้อย่างชัดเจน เช่น จัดตั้งโครงการพี่เลี้ยงทางวิชาชีพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อจัดหาครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์และผ่านการอบรมทักษะการให้คำปรึกษา โดยเฉพาะมาประกบคู่กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 รวมถึงจัดตั้งโปรแกรมพี่สอนน้อง โดยให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านการฝึกสอนแล้ว มาให้คำปรึกษาและแบ่งปันประสบการณ์กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2-3

- จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า นักศึกษาคควรพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้เติบโตอย่างมั่นคง โดยการหล่อหลอมกระบวนการทัศนภายในให้เกิดแรงจูงใจภายในที่มุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง สร้างความรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง การเปลี่ยนแนวคิดสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและสร้างความมั่นใจเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายที่หลากหลายในห้องเรียนจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนักสาขพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง
- ควรมีการศึกษากับตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เช่น นักศึกษาสาขาพลศึกษาในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอื่น นักศึกษาสาขาพลศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่นและครูพลศึกษาที่เป็นครูประจำการ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านนำไปสู่การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการสร้างระบบนิเวทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาสาขาพลศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัญญากร เขี่ยมพญา, นวัตกรรม น้อยมณี, อภิชาติ อนุกุลเวช และดาวประกาย รัส. (2564). จิตวิญญาณครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 398–409.
- กุลิศรา จิตรขญาวนิช. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 14(2), 1–17.
- ชมแข พงษ์เจริญ. (2564). คุณลักษณะของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 12(2), 155–172.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 141 ตอนพิเศษ 35 ง. หน้า 15–19. 6 กุมภาพันธ์ 2567.
- พลอยชมพู หันชนะชัย และชิตพล มังคลากุล. (2566). การสร้างแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูช่วงอุตสาหกรรมสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 22(3), 93–105.
- ภาวิตา มหาวงค์, พาสนา จุลรัตน์, อนุ เจริญวงศ์ระยับ และช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2562). การพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 17(2), 201–220.
- มลวัลย์ สมศักดิ์, นิตยารัตน์ คงนาลีก, ทิพวรรณ ทองขุนคำ และรพีพรรณ อักษราดีวัฒน์. (2561). องค์ประกอบและตัวชี้วัดจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(1), 51–58.
- สมบัติ คชสิทธิ์ และอรสา จรูญธรรม. (2565). จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(6), 540–555.
- สิริมงคล สุวรรณผา. (2566). การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพของบัณฑิตใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(5), 1033–1054.
- อิสพิยาภรณ์ วรกิตตนนท์, อรรถสิทธิ์ เกษติเมบง, กฤตภาส วงศ์มา, ปิติญา สุธีรพันธุ์ และพรพิมล ตีวินา. (2566). เสริมสร้างการค้นพบความต้องการในตัวเองและจิตวิญญาณความเป็นครู ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 12(1), 103–117.
- Agiasotelis, E., Dania, A., Karteroliotis, K., & Giossos, Y. (2025). The impact of practicum experiences on pre-service physical education teachers' self-efficacy. *International Journal of Physical Education, Fitness, and Sports*, 14(2), 20–36. Retrieved from <https://doi.org/10.54392/ijpefs2522>
- Hanreddy, A. (2019). Reciprocity and Professional Capital as Measures of Success in a Professional Development School. *School–University Partnerships*, 12(2), 73–81.
- Beauchamp, C., & Thomas, L. (2020). Understanding teacher identity from a sociocultural perspective. In M. A. Peters (Ed.), *Encyclopedia of teacher education*. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-981-13-1179-6_344-1
- Beltman, S. (2021). Understanding and examining teacher resilience from multiple perspectives. In M. T. Wang & P. D. Mansfield (Eds.), *Cultivating teacher resilience* (pp. 11–26). Singapore: Springer. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-981-15-5963-1_2
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2021). Teachers in Europe: Careers, development and well-being Eurydice report. *Publications Office of the European Union*. Retrieved from <https://data.europa.eu/doi/10.2797/997407>

- Fokkens–Bruinsma, M., Canrinus, E. T., ten Hove, M., & Rietveld, L. (2018). The relationship between teachers' work motivation and classroom goal orientation. *Pedagogische Studiën*, 95(2), 86–100. Retrieved from <http://www.pedagogischestudien.nl/search?identifier=655893>
- Funda, N., & Gurkan, S. (2022). The Relationship between Culturally Responsive Teacher Roles and Innovative Work Behavior: Canonical Correlation Analysis. *Journal of Educational Research and Practice*, 12(1), 36–50.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice–Hall.
- Lauermann, F., & König, J. (2023). Teacher motivation and its development. In J. Hattie & E. M. Anderman (Eds.), *Visible learning: The sequel. A synthesis of over 2,100 meta-analyses relating to achievement* (pp. 58–69). London: Routledge.
- Richards, K. A. R., Breuninger, R. J., & Hemphill, M. A. (2021). Resilience of physical education teachers: A review of the literature and future directions. *Journal of Teaching in Physical Education*, 40(3), 488–498. Retrieved from <https://doi.org/10.1123/jtpe.2019-0260>
- Toraman, C., & Cakmak, M. (2020). The relationship between effective teacher characteristics and reasons for choosing teaching profession: Development of an effective teacher inventory. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 7(3), 420–435. Retrieved from <https://doi.org/10.21449/ijate.707272>